

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia (UE) nr .../... Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego szczególne środki dotyczące rolnictwa dla mniejszych wysp Morza Egejskiego

COM(2010) 767 wersja ostateczna – 2010/0370 (COD)

(2011/C 132/15)

Samodzielny sprawozdawca: **Christos POLIZOGOPULOS**

Parlament Europejski, w dniu 18 stycznia 2011 r., oraz Rada Unii Europejskiej, w dniu 20 stycznia 2011 r., działając na podstawie art. 43 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiły zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie:

wniosku dotyczącego rozporządzenia (UE) nr .../... Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego szczególne środki dotyczące rolnictwa dla mniejszych wysp Morza Egejskiego

COM(2010) 767 wersja ostateczna – 2010/0370 (COD).

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 28 lutego 2011 r.

Na 470. sesji plenarnej w dniach 15–16 marca 2011 r. (posiedzenie z 15 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 174 do 6 – 17 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

Wnioski i zalecenia

1. Wnioski

EKES pozytywnie ocenia przedmiotowe rozporządzenie, będące projektem wniosku o przekształcenie poprzedniego rozporządzenia (WE) nr 1405/2006, z następujących powodów:

1.1 W poprzednim rozporządzeniu wprowadzono wiele zmian, z jednej strony z powodu rozwoju ustawodawstwa wspólnotowego, a z drugiej, z powodu dostosowania do traktatu z Lizbony. Dlatego też należy zmienić strukturę dokumentu ustawodawczego, aby bardziej uwypuklić w nowym dokumencie kluczową rolę programu wsparcia i położyć nacisk:

a) na szczególne uzgodnienia w sprawie dostaw oraz

b) na szczególne środki na rzecz lokalnej produkcji.

1.2 Nowy tekst rozporządzenia wyraźnie wskazuje na zasadnicze elementy szczególnych uzgodnień w przypadku produktów rolnych o znaczeniu lokalnym, pochodzących z mniejszych wysp Morza Egejskiego, skutecznie przewyżając trudności powodowane ich odizolowaniem, oddaleniem i wyspiarskim charakterem, jak również niewielką powierzchnią, górzystym terenem, klimatem i zależnością gospodarczą od niewielkiej liczby produktów.

1.3 W art. 2 nowego rozporządzenia położono nacisk na środki, które przyczyniają się z jednej strony do osiągnięcia celów polegających na zapewnieniu zaopatrzenia mniejszych wysp w podstawowe produkty przeznaczone do spożycia przez ludzi, do przetwórstwa lub stanowiące środki produkcji

rolnej, przez ograniczenie dodatkowych kosztów związanych z oddaleniem, wyspiarskim charakterem i małą powierzchnią, a z drugiej strony – do utrzymania i rozwoju działalności rolniczej na mniejszych wyspach, w tym produkcji, przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów lokalnych.

1.4 Celem jest wdrożenie przez Grecję systemu dla mniejszych wysp Morza Egejskiego w sposób jednolity z innymi, podobnymi systemami, aby uniknąć zakłóceń konkurencji lub nierównego traktowania podmiotów gospodarczych.

1.5 Zapewnione jest należyte zarządzanie budżetem, jako że Grecja musi wskazać w swoim programie wykaz środków pomocy stanowiących płatności bezpośrednie do produktów lokalnych, ze szczególnym odniesieniem do sposobu określania tych kwot.

1.6 Ustala się podniesiony o 20 % pułap finansowania szczególnych uzgodnień w sprawie dostaw.

1.7 Komisja otrzymuje również uprawnienia wykonawcze dotyczące jednolitych warunków wdrażania systemu świadectw oraz obowiązków podmiotów gospodarczych w zakresie szczególnych uzgodnień w sprawie dostaw, jak również ogólne ramy kontroli, jakie mają być stosowane przez Grecję.

1.8 Komisja (art. 11 ust. 2) może obecnie w drodze aktu delegowanego przyjmować warunki wpisywania podmiotów gospodarczych do rejestru, zobowiązuje do wnoszenia zabezpieczenia z tytułu wydania świadectw, może również przyjmować środki dotyczące ustanawiania procedury przyjmowania zmian programu.

Uzasadnienie

2. Wstęp

2.1 Cele środków oraz zasady programowania, zgodności i spójności z innymi obszarami unijnej polityki, zgodnie z rozporządzeniem (WE) 1782/2003, legły u podstaw wspólnych zasad dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej.

2.2 Zatem zgodnie z art. 291 ust. 1 traktatu, aby zapewnić wdrożenie systemu na rzecz mniejszych wysp Morza Egejskiego przez Grecję w sposób jednolity z innymi, podobnymi systemami oraz aby uniknąć zakłóceń konkurencji lub nierównego traktowania podmiotów gospodarczych, Komisja o uprawnieniach wykonawczych przyjmuje konieczne uzgodnienia regulacyjne.

2.3 Zapewnia jednolite warunki stosowania w zakresie wdrażania systemu świadectw oraz obowiązków podejmowanych przez podmioty gospodarcze w zakresie szczególnych uzgodnień w sprawie dostaw (art. 11 ust. 3).

2.4 Określa jednolite warunki wdrażania programu (art. 6 ust. 2, art. 15 ust. 3 i art. 18 ust. 3) oraz ogólne ramy kontroli, jakie mają być stosowane przez Grecję (art. 7, art. 12 ust. 2 i art. 14 ust. 1).

2.5 EKES uważa, że aby wzbogacić treść opracowywanego rozporządzenia oraz aby opracować całościową politykę na usianym mniejszymi wyspami obszarze Morza Egejskiego, należy wykorzystać przemyślenia, stanowiska i propozycje, o których mowa w pkt 4, 5, 6 i 7 niniejszej opinii.

3. Streszczenie proponowanego rozporządzenia

3.1 Nowe rozporządzenie uchyla i zastępuje poprzednie rozporządzenie (WE) nr 1405/2006, co uwarunkowane jest wieloma zmianami i dążeniem do harmonizacji z traktatem z Lizbony.

3.2 W związku z zastosowaniem zasady pomocniczości i zgodnie z tą zasadą, wyjaśniona jest treść programu wsparcia na rzecz mniejszych wysp Morza Egejskiego (rozdz. II art. 5), opracowanego przez Grecję i przedstawionego Komisji do zatwierdzenia. W tym samym duchu Grecja, za pośrednictwem wyznaczonych przez siebie organów, może w sposób elastyczny zmieniać program (rozdz. II art. 3 i 6) w zależności od wymaganych dostosowań.

3.3 Wprowadza się szczególne uzgodnienia w sprawie dostaw produktów rolnych Unii, mających zasadnicze znaczenie na mniejszych wyspach Morza Egejskiego i przeznaczonych do spożycia przez ludzi, do produkcji innych produktów lub wykorzystywanych jako środki produkcji rolnej (art. 3). Grecja powinna opracować bilans dostaw, aby zaspokajać potrzeby w tym zakresie.

3.4 Przyznaje się pomoc na każdy produkt rolny z mniejszych wysp, uwzględniając koszty handlowe ponoszone przez porty w kontynentalnej części Grecji realizujące dostawy oraz ewentualne koszty dodatkowe wynikające z wyspiarskiego charakteru i małej powierzchni wysp.

3.5 Szczególna sytuacja geograficzna, zwiększone koszty transportu produktów i dodatkowe obciążenia wynikające z odizolowania powodują utrudnienia – aby je przewyciężyć należy obniżyć ceny przedmiotowych produktów, a w związku z tym wymagane jest wprowadzenie szczególnych uzgodnień w sprawie dostaw. Produkty, które zostaną objęte szczególnymi uzgodnieniami w sprawie dostaw, będą wysokiej jakości zgodnie z etyką handlową, co ma zapobiec jakimkolwiek spekulacjom.

3.6 Aby utrzymać konkurencyjność produktów unijnych, należy przyznać pomoc na dostawy produktów pochodzących z Unii na mniejsze wyspy Morza Egejskiego, uwzględniając dodatkowe koszty transportu.

3.7 W przypadku korzyści gospodarczych wynikających ze szczególnych uzgodnień w sprawie dostaw zakazuje się wysyłania lub wywozu przedmiotowych produktów. Mimo tego dozwolony jest handel również na rynkach zewnętrznych, pod warunkiem zwrotu korzyści gospodarczych. Równocześnie przedmiotowe produkty podlegają kontrolom administracyjnym (art. 14).

3.8 Warunkiem wstępnym przyznania pomocy jest przedłożenie przez podmioty gospodarcze świadectwa o wpisaniu do odnośnych rejestrów.

3.9 Wspiera się wymianę handlową produktami przetworzonymi między mniejszymi wyspami Morza Egejskiego, jak również wywóz tych produktów na pozostałe terytorium Unii Europejskiej i do państw trzecich.

3.10 Zachęca się do wspierania produkcji lokalnej za pośrednictwem programu wsparcia ustanowionego po raz pierwszy rozporządzeniem (WE) nr 1405/2006. Rozporządzenie to wspierało produkcję, handel lub przetwarzanie wielu produktów ponieważ przewidziane w nim środki okazały się skuteczne dla działalności rolniczej.

3.11 Przyjmowane są środki w zakresie finansowania badań, projektów demonstracyjnych, szkoleń i pomocy technicznej (art. 15).

3.12 Propaguje się produkcję rolniczą i handel produktami wysokiej jakości.

3.13 Określone są uprawnienia Komisji w zakresie wydawania aktów delegowanych, o których ma ona informować Parlament Europejski i Radę.

4. Zalecenia

EKES uważa, że należy wyraźnie podkreślić i przyjąć następujące środki:

4.1 Produkty rolne trzeba zintegrować z odpowiednimi ramami rozwoju turystyki wyspiarskiej, produkty te powinny w szczególności stać się elementem przyciągającym na poziomie europejskim i międzynarodowym konsumentów, którzy doceniają szczególną wartość odżywczą diety śródziemnomorskiej oraz lokalnych produktów biologicznych.

4.2 Należy też podjąć konieczne działania, tak by wydajniej wykorzystywać tradycyjne produkty rolne, uwzględniając zwiększony popyt na nie również w innych dziedzinach gospodarki – a konkretnie w przemyśle farmaceutycznym, kosmetycznym i medycynie homeopatycznej – uwarunkowany właściwościami leczniczymi tych produktów (mastyks z Chio, oliwa z oliwek, miód, różne zioła itd.).

4.3 Należy informować ludność lokalno-wyspiarską o wartości odżywczej i gospodarczej produkowanych produktów. EKES proponuje utworzenie – na którejś z wysp o położeniu strategicznym – szkoły międzyregionalnej na podstawie podobnej idei zawartej w programie „Erasmus dla studentów i osób pracujących w dziedzinie agroturystyki lub uprawy produktów rolnych”.

4.4 Należy przeznaczyć środki na opracowanie programów szkoleniowych przewidujących udział uniwersytetów krajowych i międzynarodowych w takich programach nadzoru studiów i prowadzenia badań naukowych związanych z określeniem wartości gospodarczej i wykorzystaniem produktów wyspiarskich.

4.5 Należy ze szczególną ostrożnością zwrócić się ku mniej uprzywilejowanej ludności wysp, zwłaszcza pochodzącej z obszarów trudno dostępnych, obierając za kryterium zachowanie liczebności ludności na wyspach oraz dostarczenie bodźców, zwłaszcza gospodarczych i skierowanych w szczególności do młodzieży, wraz z przyjmowaniem programów finansowania rozwoju działalności handlowej na oddalonych obszarach. Programy te – bez zwrotu nadwyżek – kładłyby nacisk na określenie możliwości wykorzystania potencjału gospodarczego wysp, uwzględniając ich unikalny i szczególny charakter, jeśli chodzi o ukształtowanie geograficzne i budowę geologiczną.

4.6 Należy położyć nacisk na podwyższenie jakości przy równoczesnym obniżeniu kosztów produkcji produktów rolnych.

4.7 Konieczne jest przyjęcie szczegółowych kryteriów uwzględniających szczególnie ukształtowanie terenu oraz jego skład geologiczny.

5. Uwagi ogólne

EKES, uznając konkretne czynniki warunkujące rozwój rolnictwa na wyspach Morza Egejskiego, uważa, że w opracowywanym rozporządzeniu należałoby również uwzględnić następujące fakty:

5.1 Jako że zasoby podstawowe – takie jak woda, energia i surowce – są ograniczone, należy nimi racjonalnie zarządzać na wyspach Morza Egejskiego. W szczególności w miesiącach letnich, w związku ze zwiększonym napływem turystów i letników, na obszarach wyspiarskich rodzą się problemy związane z dostępnością zapasów wody, energii itd. Należy zatem uwzględnić powyższe problemy, aby rozwiązać je z optymalnym wykorzystaniem zasobów i zachowaniem równowagi środowiska naturalnego. W związku z tym w rozporządzeniu można przewidzieć polityki wspierające, aby sprostać tym poważnym, konkretnym problemom.

5.2 **Zmiany sposobu użytkowania gruntów na wyspach:** obszar gruntów rolnych na wyspach stopniowo maleje wraz ze zmianą przeznaczenia w związku z ich przekształcaniem w działki budowlane, jak również przemianą tych gruntów w następstwie ich opuszczenia w grunty ugorowane, nieurodzajne i pustynie (są one zatem uważane za permanentne „dziłki nieużytki”). Z tego powodu należy je lepiej wykorzystywać przy pomocy programów wsparcia produkcji produktów rolnych. Rozporządzenie może określić te ramy wsparcia.

5.3 Zmniejszanie skali i zaprzestanie gospodarki rolnej oraz zbieranie martwej biomasy (martwych gałęzi i traw) w pozostawionych swojemu losowi lasach i gajach oliwnych sprzyja wybuchowi leśnych pożarów, które na długo uniemożliwiają uprawę ziemi.

5.4 Konieczne jest też ponowne wprowadzenie równowagi między ziemią przeznaczoną na rozwój turystyki a gruntami rolnymi. Oba te sektory powinny się wzajemnie uzupełniać.

5.5 Szczególną uwagę należy poświęcić sektorowi surowcowemu i rolnemu, w którym następuje duża redukcja miejsc pracy, przy równoczesnym wzroście zatrudnienia w sektorze usług.

6. Uwagi szczegółowe

6.1 Należy objąć postanowieniami rozporządzenia Kretę i Eubeę.

6.2 Należy realizować roczne inicjatywy, mające na celu ulepszenie produkcji, handlu i propagowanie produktów rolnych. Działania te są przede wszystkim ukierunkowane na wzrost produkcji, ale również w tym samym czasie na podwyższenie jakości.

6.3 Należy przewidzieć pomoc w przeliczeniu na hektary skierowaną na rehabilitację i podział gruntów rolnych, aby zachować tradycyjne gaje oliwne i sady cytrusowe mniejszych wysp Morza Egejskiego.

6.4 Należy dołożyć starań, by przyznać dodatkową pomoc gospodarczą przeznaczoną na takie produkty jak: ziemniak przeznaczony do konsumpcji i jako materiał sadzeniowy, karczoch z Tinos, śliwka ze Skopelos, pomidor wiśniowy z Santorini, cytrusy, groszek (bób) gatunku *Lathyrus* sp. i fasola, jęczmień z Lemnos, linia produkcyjna tradycyjnych serów np. *graviera* z **Naksos**, ser *kalathaki* z **Lemnos** (chroniona nazwa pochodzenia), likier cytrynowy, napój alkoholowy *rakomelo* z **Amorgos**, ciasteczka migdałowe *amigdalota* ze **Sifnos** i z **Lesbos** oraz sardynki z Kalloni.

Miód i oliwa zaliczają się do produktów o rosnącym znaczeniu, wpływających na tożsamość i jakość produkcji rolnej mniejszych wysp.

6.5 Należy podkreślić znaczenie tradycyjnych upraw drzew mastykowych na Chios, jak również upraw winorośli przeznaczonej na produkcję wina posiadającego chronione oznaczenie geograficzne w strefach tradycyjnych upraw mniejszych wysp Morza Egejskiego.

6.5.1 Należy przeznaczyć pomoc gospodarczą na rzecz terenów dzierzawionych.

6.5.2 Konieczne jest wzmocnienie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych.

6.5.3 Należy przewidzieć pomoc gospodarczą przeznaczoną na poprawę warunków wytwarzania wina, przechowywania, normalizacji i dystrybucji produkowanego wina i oliwy z oliwek.

Warunki:

6.5.4 Uprawy, wykorzystanie i produkcja w przeliczeniu na hektary nie powinny przekraczać ustalonej górnej granicy wydajności.

6.5.5 Należy stosować techniki upraw przewidziane w ustawodawstwie krajowym.

6.5.6 Produkcja powinna mieć oznaczenia geograficzne kontrolowanego pochodzenia lub wysokiej jakości.

6.5.7 Należy przestrzegać warunków zgodnie z ustawodawstwem krajowym i wspólnotowym.

7. Propozycje

7.1 EKES uważa, że rozporządzenie powinno ułatwiać nawiązywanie kontaktów z innymi gałęziami lokalnej gospodarki (turystyka, rzemiosło, handel), kładąc nacisk na przeorientowanie produktu turystycznego.

7.2 EKES uważa, że należy położyć nacisk na zaznajomienie się z metodami upraw i z procedurami zbioru owoców, na odkrycie miejsc interesujących z geologicznego punktu widzenia, na zapoznanie się z gatunkami zwierząt zamieszkujących ekosystemy rolnicze, na dietę śródziemnomorską, na zdrowe żywienie i na produkty biologiczne.

7.3 EKES twierdzi, że korzystanie z doświadczeń, jakie dają cienistość i cisza gajów oliwnych i sadów pomarańczowych, kontakt z ziemią, spokój i oddalenie od hałasu, obcowanie z autentycznymi wiejskimi krajobrazami oraz równoczesne korzystanie ze wszystkich powyższych dóbr odpowiadają połączeniu specjalnych i alternatywnych form turystyki (kulturalnej i ekologicznej, agroturystyki, turystyki zdrowotnej, wędrowniej, gastronomicznej itd.).

W ten sposób powstaje odmienny produkt turystyczny, mający bezpośredni związek z produktami rolnymi, które są z kolei bezpośrednio powiązane i skorelowane z turystyką wysokiej jakości, z gastronomią (dietą śródziemnomorską), z produktami biologicznymi i z agroturystyką – w ten sposób rodzi się możliwość ucieczki od masowej, tradycyjnej turystyki typu słońce – morze. **Rozporządzenie przyczyni się do wsparcia tych opcji.**

7.4 EKES uważa, że w ramach polityki UE dotyczącej doskonalenia zawodowego na jednej z wysp Morza Egejskiego można powołać urząd lub dyrekcję doskonalenia zawodowego ds. propagowania zdrowej diety śródziemnomorskiej i gastronomii, zajmujący się w ramach propagowania produktów kultury śródziemnomorskiej np. produktami biologicznymi, parafarmaceutycznymi i kosmetycznymi.

7.5 EKES proponuje, by w ramach projektu pilotażowego skorzystać z wiedzy fachowej spółdzielni producentów mastyksu z Chios, która dąży do rozbudowania sieci sklepów (*Mastihashop*) w Grecji i całej Europie, mających na celu wyeksponowanie, lansowanie i promocję mastyksu, jego różnych zastosowań i właściwości, oferujących produkty z mastyksu produkowane na Chios, w Grecji i w Unii Europejskiej.

7.6 EKES proponował już, np. w opiniach ECO/213 (10 lipca 2008 r.) i ECO/262 (15 lipca 2010 r.) przyjętych przez Zgromadzenie Plenarne, by potraktować priorytetowo propagowanie agroturystyki w połączeniu ze wspieraniem zatrudnienia.

7.6.1 Dlatego też uważa, że rozporządzenie powinno zachęcać mieszkańców wysp do pracy w sektorze rolnym w niepełnym wymiarze czasu, oferując im rzeczywiste wsparcie w postaci praw do inwestycji w agroturystykę i do czerpania z niej dochodów. Określenie podwójnego statusu ziemi – jako gruntów rolnych (lub rolno-leśnych) i ziemi przeznaczonej na agroturystykę – ma kluczowe znaczenie dla wzajemnego wsparcia obu rodzajów działalności. Niemniej jednak uprawnienie to nie powinno być przeznaczane na konkretną działkę, ale na uprawę rolną.

7.6.2 Istotne jest zapewnienie warunków sprzyjających agroturystyce tzn. nadanie uprawnień do założenia i prowadzenia małej jednostki agroturystycznej obok działalności rolnej; uprawnienie to byłoby przyznawane i odnawiane pod warunkiem utrzymywania i kontynuacji produkcji (oliwek, winorośli, pomarańczy, mandarynek, mastyksu, miodu, fig itd.).

7.6.3 Na znajdujących się w niekorzystnej sytuacji obszarach wyspiarskich, opuszczanych przez ludność, na których ziemia uprawna leży odłogiem, rozwój pracy w sektorze rolnym w niepełnym wymiarze czasu stanowi najodpowiedniejsze i najbardziej stabilne rozwiązanie, sprzyjające zachowaniu liczebności populacji i ochronie środowiska na wyspach.

Idąc w tym kierunku, rozporządzenie może pełnić rolę katalizatora w zachowaniu życia, bogactwa naturalnego i środowiskowego, z korzyścią dla wszystkich ludzi, którzy będą odwiedzać te regiony wyspiarskie oraz, oczywiście, z korzyścią dla ich mieszkańców.

7.7 Podsumowując, EKES uważa, że najważniejszymi sektorami sprzyjającymi rozwojowi wysp są przede wszystkim

rolnictwo i turystyka. Na wyspach istnieją również inne obszary działalności, takie jak hodowla, rybołówstwo, żegluga i kultura. Dziedziny te można wykorzystywać równocześnie do lansowania i promocji na rynku lokalnych produktów rolnych. Aby osiągnąć te cele, należy wspierać wysiłki badawcze, jak również zakładać szkoły rolnicze, inwestować w rozwój strategiczny oparty na wiedzy, badaniach i innowacji, zyskiwać nową, dynamiczną przewagę konkurencyjną, z wykorzystaniem potencjału edukacyjnego i badawczego wysp Morza Egejskiego. W ten sposób powstają zintegrowane ramy strategii ukierunkowanej na wszystkie sektory gospodarki – wykraczającej poza schemat państwa-wyspy np. Malty i Cypru lub schematu mającego zastosowanie do wysp o silnej tożsamości regionalnej, np. Sardynii i Korsyki – tworząc nowy współczesny model rozwoju wysp dotyczący rolnictwa, ale mający również ogólniejsze zastosowanie dla mniejszych wysp Morza Egejskiego.

Bruksela, 15 marca 2011 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON
